

Слађана Ристић

ОТКЉУЧАВАЊЕ СВЕТА У ОГЛЕДАЛУ ДИВНЕ ВУКСАНОВИЋ

Дивна Вуксановић, *Мемо*,
„Сербика”, Београд, 2016.

Издавачка кућа „Сербика” је недавно објавила збирку прича *Мемо*, списатељице и филозофкиње медија Дивне Вуксановић. У збирци тематски повезаних прича ауторка даје критички осврт на стварност. Приче ће читаоца испровоцирати и пробудити јер су обојене црним мастилом и на неки начин се претварају у мемо драму, а књига се нашла у најужем избору за Виталову награду 2017. године.

Дивна Вуксановић је завршила Факултет драмских уметности и Филозофски факултет. Магистар је театрологије а докторирала је са радом из области савремене филозофије и естетике. Професор је на Факултету драмских уметности у Београду на предметима Естетика, Теорија културе и Филозофија медија. Председник је Естетичарског друштва Србије и Удружења грађана за културу и уметност, медије и друштвена питања.

Дивна Вуксановић је до сада објавила четири научне студије, десет књига из области књижевности и ауторка је две радио-драме. Д. Вуксановић је по вокацији истраживач: на књижевној сцени се појавила деведесетих година објављујући књигу песама *Магона дуго̄ враћа*; другу књигу песама *Глава харве* пише у поетском дијалогу са Драганом Јовановићем Даниловим, у дивним барокним колоритним кадровима, и потврђује се као поетеса а онда наставља у другом смеру. Дивна Вуксановић је потом објавила три књиге о животу са троловима опробавајући се као писац за велику и малу децу.

Свој стваралачки рад је затим усмерила ка темама стварности и свог времена. Списатељица темама приступа филозофски и есејистич-

ки, што карактерише и њене *Патолошке приче*. Дивна Вуксановић пише и микропрозу. Њене кратке *приче* из књиге *Авантура са стиварима* као да су на особен начин повезане са њеном прозом *Ойажаж ойажена*. Дивна Вуксановић полази од становишта филозофа Бењамина, који је припадао Франкфуртском филозофском кругу мислилаца. У овој књизи ауторка се критички односи према свету ствари и читалац може да чује њен вапај. Идеја писца у истраживачком поступку је потпуно нова за литературу, као и језик који је користила, тзв. машински – техно језик.

Дивна Вуксановић истрајава на својој истраживачкој линији са повременим авантурама у нове форме, трудећи се да пронађе своју књижевну оазу. То јој на неки начин успева упознавајући тренутак, пад и успон света у филозофском и културолошком смислу. У кратким причама *Мемо*, ауторка даје свој критички осврт на савремено доба, друштво и систем који се базира на владању узбурканог потрошачког механизма, анализу његових тајни и завера. Ту су сајбер зона, боди арт, менаџерке, Јутјуб, лепотице, избеглице, газде, собарице.

Пред читаоцима је филозофска проза која се начелно бави и теоријом завере, репресијом, обманом, тероризмом, обавештајним службама, интернет преварама, проблематичним светом медија, мрачним тајнама, погубљењима туриста. То је права хорор свакодневица. Проза Д. Вуксановић нас опомиње и отвара многа питања. Мемо је метафора за савремене интернет животе, оне који се судбински мењају и који усисавају личност. Дивнини јунаци прво су опчињени рајским вртовима смештеним у појединим деловима света да би на крају доживели пад, празнину, индивидуално посрнуће и нестајање. Круг од 21 приче подсећа на омнибус јер приче теку једна са другом, а радња је смештена у необичним крајевима света од Истока до Запада, од океана до реке Влтаве. Такво друштво у сликама сензације не напредује, борећи се за егзистенцију оно стагнира, јединка је у свету отуђена, заглављена, без наде. У књизи *Мемо* ауторка је кроз сећање и подсећање на неки догађај, лик, мотив, осветлила теме о којима цели свет говори и које га дубоко погађају. Списатељица је користила шок--естетику настојећи да уздрма читаоце, да их тргне из догматског, конформистичког и малограђанског дремежа и мотивише на отпор и промене. Треба спасти душу! У креирању приче ауторка и збуњује читаоца: од почетка па готово до краја приповести све тече у неком лепом описивању атмосфере и ликова, док у последњој трећини настаје обрт и приповедање се претвара у тзв. причу апсурда и завршава на безмало трагичан начин или сасвим без оптимизма. У овом штиву нема живих дијалога, они су неопходни ауторки да иугради причу, што показује да ауторка не раумишља у драматуршком смислу, мада се радња

развија до крајње драматичности. Штиво је херметично али ипак јасно, јер ауторка је по вокацији пре свега истраживач, филозоф и путописац па су ове приче богате описима предела и аутентичним документарним прилозима: дивним описима хотела, рајских вртова, пикантних јела. Списатељица као да плете чипку од израза и богатих речи укључујући и изразе на енглеском и на другим језицима... Тако читалац може уживати у описима Прага у причи „Веверице” или у мирису Истока у причи „Евиденција”. Док јунакиња приче „Веверице” с ведрином води читаоца кроз Праг искушавајући лепоту приобаља Влтаве, готово барокно, кроз игру ауторка убрзава радњу и завршава је описом терористичког напада на Карлов мост. Све је погубно за нашу јунакињу, па се и прича завршава у магли, у кошмару, без светлости.

У причи „Флотила слободе” радња се одвија на броду усред Медитерана а јунакиња трага за смислом, за слободом у свету: „одавно је знала: мишљење је субверзија, дисфункционалност система, трајна импотенција која се не лечи самосвешћу. На другој страни, ту је савремена догма, лишена смисла, а вођена идеалом среће, и уједно главни разлог за покушај тела да измакне контроли. Јер, савремена психологија је некуда залутала – душа се очито мучи, док тела „напредују”. Решења су далеко, или можда одвећ близу: у окрњеној свести што себе види као бесконачну садашњост. Без прошлости, без будућности, у химеричној овде и сада пулсацији, напореда с космосом.”

Приче „Овална фонтана”, „Бели слон”, „Кавез”, „Људи са лепезама”, „Плави гуштери”, „Лисабонска прича”, „Мемо”, отварају актуелне теме и остављају читаоца без речи. Ауторка причу „Олуја”, у којој писца као главног јунака ставља у позицију трагача за миром где ће се изоловати, побећи и наћи нешто као оазу, почиње реченицом: „провинција је свако место или регија где кување постаје уметност, а писање књига бекство од рецепата”, али и наставља: „јер планета је постала мала и посве једнолично место за обитавање”. Шта је, дакле, задатак писца у 21. веку? Кроз профил главног јунака ауторка као да открива свој лични суд о опстанку слободног човека-мислиоца, уметника, истраживача: „Довешћу им лепоту пред ноге, и то је то!”. Дивна Вуксановић не открива у потпуности читаоцима се дешава са јунаком, наслућује се трагичан исход али се и пружа простор читаоцу да на крају приче откључа и своју мисао, своју меморију о проживљеном, са критичким освртом на савремено друштво и клаустрофобичност средине, да избегне лажну слику естетског и зарони у оно унутрашње биће које полако нестаје. Дивна Вуксановић је овом књигом упозорила читаоца и отворила питања везана за положај човека у потрошачком друштву. Њенр приче покрећу нова размишљања о друштвеним променама и положају јединке у новом систему који на тржишној утакмици, која се непрекидно игра али се не завршава, усисава оно људско.